

סדר נזיקין | מסכת בבא בתרא ק"מ-קמ"ו
פרשת שלח-לך | י"ז-כ"ג בסיון (17-11 ליוני)

דף ק"מ: ירושת הבנים והבנות

בתורה נכתב שבעת שאדם נפטר יש לו בנים ובנות, רק הבנים זוכים בירושה.

במשנה בדף שלנו לומדים שלפסעים גם לבנות יש זכות בנכסים לאחר פטירת האב. כאשר נותרו בנות קטנות הן זכאיות לקבל הוצאות תזונה ולבוש עד שתגדלנה או עד שתינשאנה לאיש והוא כבר ידאג לפרנסתן.

חייב זה נובע מתקנת חז"ל שתיקנו שכל הנושא אישה יתחייב לה שלאחר מותו הבנות תקבלנה זכויות אלו.

התחייבות זו הינה חלק מן הפתובה.

דף קמ"א: ירושת הבנות הקטנות

כאשר נפטר האב יש לפרנס את הבנות הקטנות על חשבון הירושה שהיתה מגיעה לבנים, והבנים יתפרנסו מתר הירושה אותה הם מקבלים.

אכל מה עושים במקרה שהאב הותיר אחריו ירושה כה גדולה עד שאם הבנות תיטולנה ממנה לפרנסתן לא יותר לבנים מאומה?

לשיטת חכמים במקרה כזה אומרים לבנים: **תקנת חכמים שיש לפרנס את הבנות עדיפה על זכות הירושה שלכם.** נסו להסתדר בכוחות עצמכם, ואם אין ברירה חלילה - אפילו קבצו נדבות.

כנגד שיטת חכמים יש תנא בשם אדמון שאומר שפמקרה כזה הבנים שונים לבנות לענין הירושה.

דף קמ"ב: בכור שנולד לאחר פטירת אביו

על פי פסוקי התורה הבן הבכור מקבל פי שנים בירושה.

עם זאת, יתכן מצב שיהיה בכור שלא יקבל פי שנים בירושה - **במקרה של בכור שנולד לאחר שאביו נפטר - הוא אינו מקבל פי שנים.**

לכן אם למשל האב נפטר - ואחרי פטירתו נולדו לו תאומים, אפילו שהראשון שבהם הוא בכור, הוא אינו מקבל פי שנים בירושה, מכיון שנולד לאחר פטירת האב.

מן התלמוד

סדר נזיקין,
מסכת בבא בתרא, דף ק"מ

"אדמון אומר: בשביל שאני זכר הפסדתי? ... מאי קאמר? אמר אבי, הכי קאמר: בשביל שאני זכר וראוי אני לעסוק בתורה הפסדתי?"

מנסבא - תתחתן
האידינא - עכשיו

א

הסבר: במשנה נאמר שאם אדם מת והותיר אחריו נכסים מועטים, הבנות יורשות אותן והבנים יקבצו נדבות. על כך תמה אדמון, מדוע על הבנים להפסיד? והלא הם מצווים לעסוק בתורה ולא ראוי שיאבדו את חלקם.

מתולדותיו | א

שמואל אדמון

(תרע"ד-תשל"ב, 1914-1972)

שמואל אדמון ז"ל היה מייסדי חיל התותחנים ומפקדו הראשון. אדמון נולד ברוסיה, עלה לארץ עם משפחתו, למד בגימנסיה "הרצליה" והתיישב בקיבוץ אלונים. הוא היה חבר בהגנה ובנוטרות. במלחמת העולם השנייה התגייס אדמון לצבא הבריטי ושירת בסוללת נ"מ שהוצבה בארץ. עם הקמת הבריגדה היהודית הוא הצטרף אליה ולחם באיטליה על נהר הסניו. במלחמת העצמאות מונה אדמון למפקדו הראשון של חיל התותחנים, והיה מהתורמים לארגונו ועיצובו של החיל. לאחר מכן התמנה לראש מטה פיקוד צפון. לאחר שחרורו מהצבא חזר לעבוד במשק בקיבוץ אלונים, ייסד וניהל את מפעל "אלום" וכיהן כמנכ"ל חברת "קריית הפלדה" של כור.

שמואל אדמון
(wikimedia, Orna405)

דף קמ"ג: "קרִבֵּן מִנְחָה"

בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הֻקְרְבוּ קִרְבָּנוֹת שְׁנֵי, בִּינֵיהֶם "קִרְבֵּן מִנְחָה".

מהו "קרִבֵּן מִנְחָה"? מְבִיאִים קֶמַח סוֹלֶת, שֶׁמֶן וּלְבֹנָה וּמֵהֶם מְקִרִיב הַכֹּהֵן קִרְבֵּן. כִּפִּי שֶׁמֶפְרָטֶת הַתּוֹרָה בְּפִרְשֶׁת וַיִּקְרָא.

כִּמָּה סוֹלֶת מְבִיאִים לְמִנְחָה? עֵישָׁרוֹן סוֹלֶת. בְּמִידוֹת זִמְנֵנוּ עֵישָׁרוֹן הוּא בְּעֶרְךָ שְׁנֵי קִילוֹ.

שִׁיעוֹר עֵישָׁרוֹן נִשְׁקָבָה הַתּוֹרָה אֵינּוּ מְגִבִּיל וְאֶפְשָׁר לְהִבִּיא יוֹתֵר מֵעֵישָׁרוֹן, לֹא אֶמְרָה הַתּוֹרָה "עֵישָׁרוֹן" אֲלָא כְּדִי לְהוֹדִיעַ נִשְׁפָּחוֹת מְשִׁיעוֹר עֵישָׁרוֹן אִי אֶפְשָׁר לְהִבִּיא. אֲבָל בְּדֶף זֶה לּוֹמְדִים שֶׁיִּשְׁנֶנָּה הַגְּבֻלָּה מְסִימָת וְהַמִּנְחָה הַגְּדוֹלָה בְּיוֹתֵר שֶׁאֶפְשָׁר לְהִבִּיא הִיא 60 עֵישָׁרוֹן. לֹא יוֹתֵר מִכָּאן.

מִדּוּעַ?

מִפְּנֵי שֶׁלִּפְנֵי שֶׁמְקִרְבִּים אֶת הַמִּנְחָה צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת "בִּילָה", לְכַלּוֹל, לַעֲרֹב אֶת הַשֶּׁמֶן וְהַסּוֹלֶת יַחַד, וְכַמּוֹת קֶמַח כֹּה גְּדוֹלָה אִי אֶפְשָׁר לַעֲרֹב הֵיטֵב עִם הַשֶּׁמֶן. מִנְחָה כֹּה גְּדוֹלָה מְכַוֶּנָּה "אֵינָה רְאוּיָה לְבִילָה" (בִּילָה - עֲרֹבָב), מִפְּנֵי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְכַלּוֹל הֵיטֵב אֶת הַקֶּמַח וְאֶת הַשֶּׁמֶן שָׁבָה.

דף קמ"ד: קִנֵּין "מַעֲמֵד שְׁלִשְׁתָּן"

חֲנוּף חִפְצֵי מְאֹד לִקְנוֹת אֶת טַחֲנַת הַקֶּמַח מִגִּרְשׁוֹן. גִּרְשׁוֹן הִסְכִּים לְמַכּוֹר לוֹ, אֲךָ לְחֲנוּף לֹא הָיָה כֶּסֶף מְזֻמָּן בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה. הִצִּיעַ חֲנוּף לְגִרְשׁוֹן: "אֲנִי הַלּוּיִי לְאֶלְחָנָן עֲשִׂרִים אֶלֶף שֶׁ. קַח אֶת הַחֹב, וּבְכֹא מוֹעֵד הַפִּירְעוֹן תִּגְבֶּה אוֹתוֹ אֶתָּה מְאֻלְחָנָן וְתַמְצִירָתָן כֵּן אֶקְבֵּל הַחֹל מִמֶּךָּ אֶת שִׁטְר הַבְּעֻלֹת עַל טַחֲנַת הַקֶּמַח". גִּרְשׁוֹן הִסְכִּים לָכֵן. "הִבֵּה נַעֲשֶׂה קִנְיָן עַל הַחֹב", הִכְרִיז גִּרְשׁוֹן, אֲךָ חֲנוּף וְגִרְשׁוֹן שֶׁאֵלּוּ אֶת עַצְמָם: אִיךָ בְּכָלֵל אֶפְשָׁר לְהַקְנוֹת אֶת הַחֹב - הַנַּעֲשֶׂה בּוֹ קִנְיָן מְשִׁיכָה? הֲרִי אִי אֶפְשָׁר לְמַשׁוֹף חֹב! וְמָה תִּגִּידוּ עַל קִנְיָן חֲצֵר? אִיךָ שְׁמִים חֹב בְּחֲצֵר?

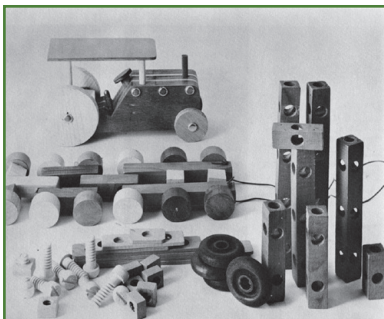
הֵם הִבִּיטוּ זֶה בְּזֶה וְשָׁאֲלוּ: "כִּאֲמַת אִיךָ מִקְנִים חֹב?"

לְמַזְלָם הִזְדַּמְּנוּ לְטַחֲנַת הַקֶּמַח תַּלְמִיד חָכָם שֶׁאָמַר לָהֶם כֵּן: אַחַת הָאֶפְשָׁרִיוֹת לְקִנֵּית חֹב הִיא בְּאֻמְצָעוֹת קִנְיָן "מַעֲמֵד שְׁלִשְׁתָּן" שֶׁתִּיקְנוּ חֲז"ל. שְׁלוֹשֶׁת הַצַּדִּדִּים - הַקּוֹנֶה, הַמוֹכֵר וְהַלוֹוֶה מְתוּעָדִים יַחַד, וְהַמוֹכֵר מְכַרִּיז שֶׁהוּא מְקַנֶּה אֶת הַחֹב לְקוֹנֶה וּבְכָךְ מַתְבַּצֵּעַ הַקִּנְיָן.

♥ | על המפה

קיבוץ אלונים

קיבוץ אלונים הוא קיבוץ בצפון עמק יזרעאל, ליד קריית טבעון. הקיבוץ הוקם בשנת תרצ"ה (1935) בעקבות קריאתו של איש "השומר", אלכסנדר זייד, לארגן קבוצת רועים שתשמור על אדמות הקק"ל באזור שיך אבריק. חברי הקבוצה גרו בתחילה באוהלים וחיו בצמצום רב. כעבור שנתיים החליטה הקבוצה להצטרף לקיבוץ המאוחד, קלטה עוד עולים ומתיישבים והקימה יישוב קבע. הקבוצה נקראה "אלונים" על שם העץ הנפוץ באזור. רבים מחברי הקיבוץ שירתו בהגנה ובפלמ"ח. עם השנים הוקמו במקום מפעלים המשתמשים בעץ כחומר גלם. כיום מתבססת כלכלת הקיבוץ על ענפי חקלאות שונים, הכוללים לול, מטע אבוקדו וגידולי שדה.

צעצועי עץ מתוצרת הקיבוץ, שנות ה-50 (Wikipedia)

תלמוד ישראלי

הדף היומי לילדים

דף קמ"ה: בריתא - "משנה חיצונית"

★ | מן ההיסטוריה

הבריגדה היהודית

הבריגדה היהודית, שהוקמה בשנת תש"ד (1944) בשלהי מלחמת העולם השנייה, היתה חטיבה בצבא הבריטי שהורכבה כולה מיהודים, בעיקר אנשי היישוב בארץ ישראל, שהתנדבו לצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה. הבריגדה היהודית השתתפה בקרבות להבקעת קו ההגנה הגרמני האחרון בצפון איטליה, "קו ג'רגיס חאן". **בשיאה מנתה הבריגדה כ-5,000 חיילים.** לאחר המלחמה נשארו החיילים באירופה, הגישו סיוע לניצולי השואה ועזרו להם לעלות לארץ. להקמת הבריגדה היתה חשיבות לאומית רבה, שכן זו היתה החטיבה הצבאית הבריטית הראשונה שכל חייליה ומפקדיה היו יהודים מארץ ישראל, עם חווי עברי וסמלים ציוניים.

מצעד בתל אביב למען גיוס לצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה (Wikipedia)

בריתא היא מילה בארמית ותרגומה: "חיצונית". בריתא היא דברי תנאים שלא נכללו בששת סדרי המשנה אלא נכתבו במסגרת חיבורים אחרים, או נמסרו בעל פה והובאו רק בגמרא. לכן הם מכונים "בריתות", חיצוניות, שהן מחוץ למשנה. רוב הבריתות שפירשונו עוסקות בענייני הלכה או בביאור דרשות שונות מפסוקי התורה, אך יש גם בריתות העוסקות בהלכות מסר ודרך ארץ.

בדף זה לומדים בריתא מעניינת, המפרטת סוגים שונים של תלמידי חכמים, לפי מהות בקיאותם בתורה והיא ממשיכה אותם לסוגים שונים של עשירים.

יש עשיר שעשירותו מפורסמת לעין כל, כגון, מי שיש לו שדות כרמים ומטעי זיתים, שנכסיו מכסים שטחים עצומים והכל יודעים: שדה זה, כרם זה, שכים לפלוגי העשיר. **עשיר זה דומה לתלמיד חכם הבקי בדברי אגדה.** מדוע? כי כדי לומר דרשה בדברי אגדה אין צורך לעין ולהכין, ותלמיד חכם זה בכל מקום ובכל זמן שיתבקש לדרוש, מיד יש לו דרשה מוכנה - אדם זה דורש בכל מקום והקמתו מתפרסמת לעין כל.

יש אדם עשיר שיש לו מטבעות רבים. עשיר זה עושה בהם מסחר וכל הזמן רק מרויח ומרויח. **עשיר זה דומה לתלמיד חכם חריף ומפולפל** שכל הזמן מוסיף ידיעות והבנה בדברי תורה.

דף קמ"ו: סוגי עושר

יש עשירים שיש להם סחורה רבה במחסנים. בכל השנה הסחורה מאוחסנת ועשירותם אינה ניכרת, אבל כשמגיע יום השוק, פותחים את המחסנים ומוציאים סחורות על גבי סחורות. כך גם **יש תלמידי חכמים שגדולתם מתבטאת בבקיאות עצומה וזיכרון משובח בדברי הלכה ששמעו.** בכל עת אין ניכרת חכמתם כל כך, אבל כשרוצים לברר דבר תורה מסים שנאמר בידי חכם פלוגי, פונים אליהם והם מיד אומרים אותו.

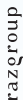
יש אנשים שמחזיקים סחורה שאי אפשר לחיות בלעדיה, הכנה כמובן לאוצרות חיטה שממנה מכינים לחם. כך גם **תלמידי חכמים הבקאים בתלמוד - במשנה ובגמרא** העוסקים בנושאים הדרושים לפסיקת ההלכה, וכל הזמן נדרשים לידיעותיהם כדי לדעת כיצד יש להתנהג.

התשובה לשאלה נמצאת בעלון זה

ג. מהי בריתא ומה כלול בה?

***בפיקוח רואה חשבון**

4